

СЕКЦІЯ ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ

Науковий керівник – проф. В.Л. Ортинський

О. Фарйон

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. І.Я. Терлюк

ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Галицько-Волинська держава мала велике значення для західних земель і для всієї України. Ця держава досягла значного політичного розвитку і за рівнем економіки та культури належала до передових країн Європи. Основні передумови виникнення, формування та особливості розвитку Галицько-Волинської держави подано нижче:

1. Галицько-волинське князівство виникло в результаті об'єднання (1199) окремих Галицького і Волинського князівств та у роки свого найбільшого піднесення охоплювало майже усі тогочасні етнічні землі і розвивалося на основі державотворчих традицій Київської Русі (зберігалися політичний устрій та суспільний лад, а також правова система).

2. Суспільний лад Галицько-Волинської Русі загалом залишався типовим для князівської доби, проте він відзначався певними особливостями: більшістю земель володіли бояри, що стало передумовою їхньої політичної могутності.

3. У Галицько-Волинській державі склалася рідкісна для Русі й Східної Європи, загалом, система правління: основна влада перебувала в руках бояр, а князь мав репрезентативні функції. За формою правління Галицько-Волинське князівство можна назвати феодальною монархією із сильними олігархічними тенденціями місцевого боярства. Як орган державної влади у князівстві існували князівські з'їзди-сейми та народні збори-віче.

4. Органи державного управління у князівстві мали чіткі ознаки поділу на центральне (основувалося на двірцево-вотчинній системі) та місцеве (внутрішнє) управління. Система центрального управління була доволі диференційованою, мала спеціальні посади (двірський, печатник, писар тощо), але особи, котрі їх обіймали, не завжди виконували

обов'язки відповідно до посади: князі доручали їм й інші адміністративні доручення.

5. Центальною фігурою у державній структурі князівства був *двірський (дворецький)*: відав князівським двором, насамперед господарством князівського домена, стояв на чолі апарату управління, здійснював судові функції від імені князя, охороняв його під час бойових дій. Високий суспільний статус мав *печатник* – хранитель державної печаті. Управління князівськими маєтками (доменом) здійснював *стольник*. Князь призначав з-поміж бояр *сідельничого* – управителя княжим двором й довірену особу володаря. Уся князівська адміністрація утримувалась за рахунок княжих земельних пожалувань.

6. Місцеве управління у державі будувалось по системі "кормління". Здійснювали місцеве (внутрішнє) управління князівством князі управителі: *тисяцькі* відповідали за організацію оборони окремої землі, зосереджували у своїх руках адміністративну владу. До складу військово-адміністративної організації Галицько-Волинського князівства входили *соцькі* та *десятники*. Територіальними округами-волостями управляли *волостелі* (адміністративні, військові та судові функції), воеводи – військові та військово-адміністративні функції. Князь призначав *посадників* (адміністративна, військова та судова влада), які управляли містами. Важливим досягненням було поширення з першої половини XIV ст. Магдебурського права, яке забезпечувало містам самоуправління, яке, на жаль, було обмеженим. Сільську общину очолювали виборні "старці" (старости), які мали незначні судові та поліцейські функції.

7. Судова влада у Галицько-Волинському князівстві не була окремою, а поєднувалась з адміністративною. Судівництво особливо важких справ проводив князь, а з XIV ст. – двірський, судівництво нижчого рівня виконували туїни. "Руська правда" була головним законом судівництва. Церква та міста магдебурського права мали своє право та свій закон.

8. Основою княжих фінансів була феодална експлуатація населення, яке платило данину натурою або грішми. Основними податками були: побір, татарщина, ловче. На торговельних шляхах існували митниці, де з купців збирали мито.

9. Військо Галицько-Волинських князів нараховувало декілька десятків тисяч осіб. Основними формами війська були вої та дружина. Вої – це загальне народне ополчення, яке князь використовував у

воєнних діях у час особливої потреби. Дружина складалася з бояр та їхніх загонів та утримувалась великими боярами. Для зменшення залежності від бояр князі організовували наймане військо, яке повністю підлягало князеві та складалося з дрібних бояр та селян. Утримувалось княже військо за рахунок прибутків з прикарпатських солеварень.

10. Правотворення Галицько-Волинського князівства здійснювалось у двох напрямках: внесення змін до вже існуючих руських джерел права та створення нових законодавчих актів. Зміни розвивались у напрямку посилення регулятивної функції юридичних актів.

Отже, Галицько-Волинське князівство протягом другої половини XIII – першої половини XIVст. досягло високого рівня політичної та військової могутності, а в роки свого піднесення його територія охоплювала майже всі етнічні українські землі. Переїнявши державотворчі традиції, які започаткувала Київська Русь, Галицько-Волинське князівство стало другою за порядком формою розвитку державності українського народу. Такої думки дотримуються більшість вітчизняних істориків, починаючи від М. Грушевського, а окремі з них – С. Томашівський – узагалі вважають Галицько-Волинське князівство першою власне українською державою.

В. Акуліч

Науковий керівник – асист. С.С. Василів

ПРОБЛЕМАТИКА НЕДОСКОНАЛОСТІ ЗАОЧНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ЗАОЧНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВИ В ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Сьогодні тема дослідження відповідного інституту є актуальною, це зумовлено тим, що практика застосування норм, які регулюють заочний розгляд справи розширяється, а законодавча регламентація далека від досконалості, а це, відповідно, може призвести до виникнення на практиці багатьох проблем, пов'язаних з недостатньою розробленістю інституту заочного провадження та відсутністю одноманітності в тлумаченні норм, які регулюють заочний порядок розгляду справи в цивільному процесі, що